

Nr 450.

Av herr Petterson i Degerfors m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 69, angående statsbidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 69 angående statsbidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem har departementschefen beträffande statsbidragets storlek väsentligen förordat vad åldringsvårdsutredningen föreslagit i det till grund för propositionen liggande betänkan- det. Samtidigt konstateras dock i propositionen, att i fråga om utredningens förslag i denna del en övervägande kritisk inställning kommit till uttryck i de hörda myndigheternas och organisationernas yttranden. Denna kritik har delvis refererats i propositionen. I mycket väsentliga delar har dock icke det av styrelsen för Svenska stadsförbundet avgivna yttrandet återgivits. Vi åsyfta härmed följande parti av detta yttrande:

”— — — Vad sedan angår den av utredningen nu i första hand behandlade statsbidragsfrågan förutsattes ju — såsom av utredningen erinrats — i statsmakternas år 1947 fattade beslut beträffande riktlinjerna för ålderdomshemsvårdens ordnande, att statsbidrag skulle utgå till anordnande av ålderdomshem. Ehuru frågan om sådant statsbidrags storlek lämnades öppen i detta sammanhang, torde man på kommunalt håll allmänt ha ansett sig kunna räkna med att staten i detta avseende skulle bidra till bekostandet i ungefärligen samma omfattning som beträffande andra jämförliga, då statsbidragsberättigade ändamål. Särskilt har det legat nära till att antaga, att det blivande statsbidraget till anordnande av ålderdomshem skulle bli någorlunda likvärdigt med bidragsgivningen till folkskolebyggnader enligt år 1945 fastställda bestämmelser, eftersom socialvårdskommittén i sitt för nyssnämnda beslut år 1947 grundläggande betänkande förordat, att reglerna för denna bidragsgivning skulle i tillämpliga delar gälla för statsbidrag till ålderdomshem. I propositionen till riksdagen i ämnet hade departementschefen ej ingått på någon kritik av kommitténs förslag i denna del utan endast uttalat, att han icke vore beredd att då taga ställning till den närmare utformningen av bidragsbestämmelserna.

Under sådana förhållanden måste styrelsen först och främst framhålla, att de nu föreslagna bidragsbestämmelserna icke tillnärmelsevis motsvara vad man från kommunernas sida haft anledning att rimligen vänta sig i fråga om statens andel i bekostandet av ålderdomshemsvårdens uppordnande. Ur denna synpunkt skulle det säkerligen vara belysande att få en närmare undersökning genomförd rörande bidragsnivån å ena sidan enligt bestämmelserna beträffande folkskolebyggnader vid dessa bestämmelsers

tillkomst och å andra sidan enligt den nu föreslagna bidragsskalan för ålderdomshem tillämpad på det läge i fråga om antalet skattekronor per invånare, vartill kommunerna numera nått upp. Speciellt för städernas vidkommande kan man emellertid få en föreställning om vad en sådan jämförande undersökning skulle ge, om man blott besinnar, att minska bidraget enligt skolbyggnadsbestämmelserna utgör 35 procent, men att numera ett stort antal av städerna har det antal skattekronor per invånare, som enligt den föreslagna bidragsskalan för ålderdomshem icke skulle berättiga till mer än 10 procents bidrag. Styrelsen förbiser ej, att bidragets storlek skulle enligt förslaget vid varje särskilt tillfälle bli beroende av skatteunderlagets storlek enligt flera års taxeringar. Men icke dess mindre synes det försvarligt att vid bedömningen av ett förslag, som uttryckligen angivits icke avse bestämmelser av formellt provisorisk karaktär, anknyta till den senaste tidens förhållanden med tanke på att bestämmelserna väl alltså skola gälla även för ålderdomshem, som komma till utförande först om några år.

I den tablå utredningen meddelat rörande kommunernas fördelning efter antalet skattekronor per invånare har särskild uträkning redovisats beträffande fördelningen efter 1951 års taxering. Enligt denna redovisning hänföras endast 6 av de 133 städerna till sådana grupper i bidragsskalan, för vilka bidragsprocenten skulle utgöra minst 35, och av de övriga hänföras 42 städer till gruppen med 10 procents bidragstilldelning. Det må anmärkas, att innevarande års taxering torde ha lett till en ökning av skatteunderlaget i städerna med i genomsnitt omkring 25 procent, vilket naturligen betyder, att motsvarande fördelning efter denna senaste taxering blir ännu oförmånligare för städerna. Vid bedömningen av bidragsnivån bör man ej heller glömma, att denna ytterst är av betydelse för de kommunala skattebetalarna. Medel till den del av kostnaderna, som icke täckes av statsbidrag, skall anskaffas genom den proportionella kommunala beskattningen. Det finns därför skäl att komplettera de ifrågavarande fördelningsuppgifterna med sammanlagda invånarantalet för kommunerna i de särskilda grupperna. Man finner i så fall, att de 42 städer, som enligt fördelningen efter 1951 års taxering tillhöra gruppen med endast 10-procentig bidragstilldelning, tillsammans hade den 1 januari 1952 drygt 2,4 miljoner invånare. Det kan därför sägas, att den föreslagna bidragsskalan i nuvarande läge innebär, att statens bidrag till uppordnande av ålderdomshemsvården i vad angår drygt tredjedelen av landets befolkning skulle begränsas till 10 procent av kostnaderna. Ser man saken så att säga ur skatteteknisk synpunkt, kan slutsatsen också uttryckas så, att beträffande kanske mer än en tredjedel av ifrågavarande kostnader komme 90 procent att uttagas genom den icke progressiva kommunalbeskattningen.

Denna belysning av förslagets innebörd ger osökt anledning att fråga, vilka skäl som nu böra föranleda en så stark, år 1947 säkerligen ej ärsedd begränsning av statens bidrag för ändamålet. Härom har åldringsvårdsutredningen icke givit annat besked än genom uttalandet, att 1949 års statsbidragsakkunnigas förslag 'av allt att döma icke ansetts vara genomförbart på grund av statsfinansiella skäl'. Styrelsen får därför

framhålla, att åberopandet av statsfinansiella skäl till kommunernas nackdel i frågor om kostnadsfördelning mellan staten och kommunerna ofta förefaller vara en föga grundad argumentering. I en dylik fråga kan man från kommunalt håll ej gärna godtaga, att enbart eventuellt förefintliga statsfinansiella svårigheter skola föll utslaget. Det naturliga bör vara, att fördelningsfrågan också överväges ur kommunalfinansiella synpunkter. Detta betyder framför allt, att belastningen på medborgarna enligt kommunalbeskattningens grunder bör uppmärksammas. Ätminstone för städernas del torde det finnas giltig anledning att vid avgörandet av en dylik fördelningsfråga besinna den senaste tidens utveckling beträffande den kommunala utdebiteringen. Vid en i detta sammanhang närliggande jämförelse med situationen år 1947 kan konstateras, att den genomsnittliga utdebiteringen i städerna sedan dess ökats med ungefär 29 procent. Vid sådant förhållande finner styrelsen, att vid förevarande frågas bedömning hellre kommunalfinansiella än statsfinansiella skäl skäl bära åberopas."

Det nu återgivna ger ett helt annat underlag än som av propositionen framgår för Stadsförbundets ståndpunkt att man i fråga om utformningen av bidragsgrunderna för ålderdomshemmen bör anknyta till motsvarande bestämmelser för folkskolebyggnader med 35 % såsom bidragets minimum. Vi hemställa således,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 69 måtte besluta sådana ändringar i de föreslagna grunderna för statsbidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem, att lägsta procentsatsen för statsbidraget blir 35 med lämplig anpassning därefter av bidragskalan i övrigt.

Stockholm den 11 mars 1953.

Göran Petterson.

Axel Jansson
i Hällefors.

Ingrid Andrén.

Sven Hedqvist.

Manne Ståhl.